

SICILSKÉ
NEŠPORY

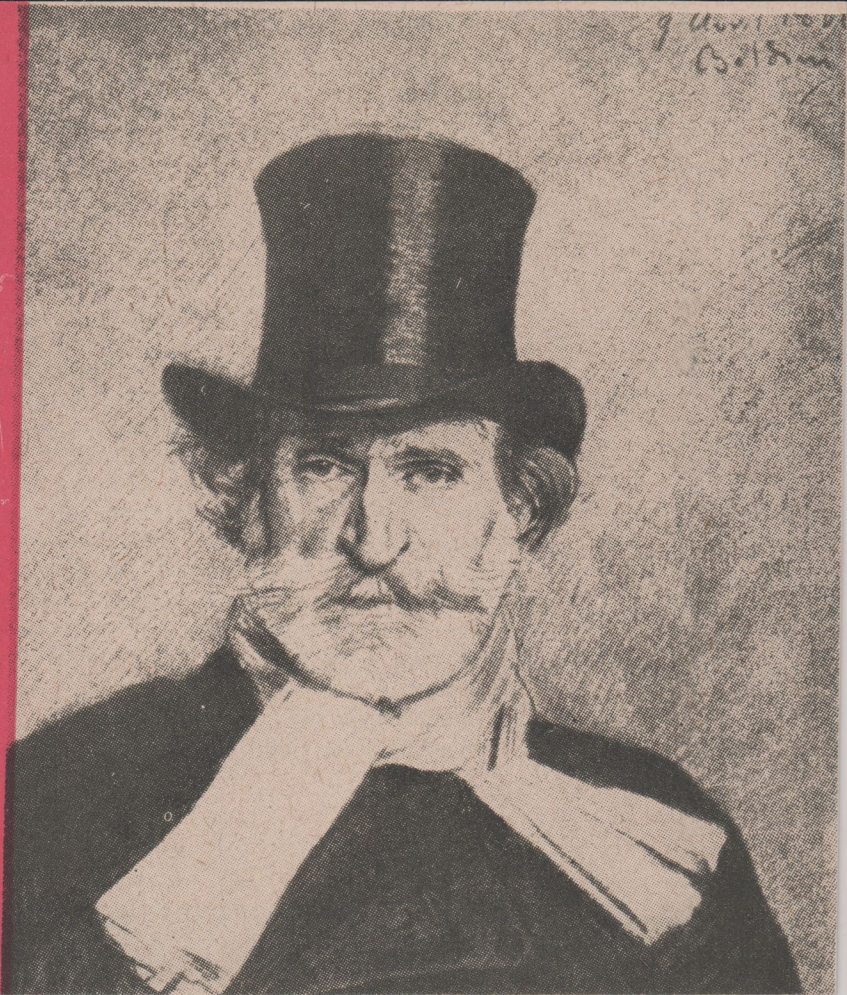

27. I. 1901 - 27. I. 1961
60. VÝROČÍ ÚMRTÍ GIUSEPPE VERDIHO

*Činím si nárok na svobodu jednání, protože
všichni lidé mají na ni právo a protože se
má povaha bouří proti tomu, abych jednal
podle přání jiných*

VERDI

GIUSEPPE VERDI (NAR. 10. X. 1812 † 27. I. 1901)

svým uměleckým založením i svou celou osobnostní orientací stál až do konce svého života na straně pokroku. Prožil těžká léta umělce-začátečníka, bez jakékoliv pomoci a plného uznání se mu dostává teprve ve 37 letech, kdy vytváří svá opravdu již mistrovská díla — Rigoletta, Troubadoura a Traviatu. Vývoj hudebního cítění se v těchto operách rozvíjí v plném souladu s pokrokovými tendencemi doby. Objevuje se zde již zřetelně vzrůstání dramatického napětí, zhutnění zvukových forem a výrazu. zintenzivnění prožitků, jaké nezávisle na Itálii vznikalo současně v Německu ve tvorbě Wagnerově. Úzké sepětí áriozního a recitativního zpěvu se slovem a dramatickými situacemi, spolu s typickou dynamikou i lehkou pohyblivostí Verdiho melodie a bohatou barvitostí harmonie i orchestrálního zvuku, vytvářejí tu zcela nový typ italské operní hudby.

Verdi vytvořil 26 oper. I když nejsou všechny stejně dokonalé, což ve většině případů bylo zaviněno druhořadým operním libretem, přece působí onou zvláštní silou, tkvící v mohutném vypětí zpěvu, v úžasné moci zpěvní kantilény, v níž se chvěje duše člověka

Sem patří i „Sicilské nešpory“, které uvádíme v Ostravě poprvé. Jako téměř všechna díla skladatelova jsou i ony protestem proti útisku a konvenci doby. I v nich mravně vyhrává ten, kdo byl ponižován a utiskován.

Sicilské nešpory, komponované na text Scribeho a Duveyriera, měly premiéru v r. 1855. Dějová linie sleduje příběh dvou milenců Italů, kteří se postavili v čelo povstání sicilského lidu proti Francouzům, pánům Palerma a Sicílie ve XIII. století. Z revolučního námětu je zjevné, jaké bylo politické smýšlení Verdiho. Přes slabiny libreta, které skladatele dlouho nespokojovalo, vytvořil dílo silné a působivé. Cítíme přímo, jak skladatel žil se svými postavami, jak sám cítil lásku, žal i nenávisť v jejich srdcích.

Předehra k opeře není již ouverturou ve formálním smyslu tehdejší doby. Je to hudební úvod, běžný již v opeře powagnerovské, svou funkcí, tematikou i náladou těsně souvisí s dějem opery. Je skvěle skloubenou ukázkou hlavních témat. První část tvoří hudba, jež se vztahuje k osobním příběhům jednotlivců, k jejich citových vztahům; druhá část (Allegro) je obrazem odboje sicilského lidu proti francouzské nadvládě, a vrcholí v úderném pochodovém rytmu.

Opera měla ve své době velký ohlas, který byl odrazem vzrušené politické situace. A Verdi — v ní znovu dokázal jako ve většině svých děl, posílit a podepřít morální sílu svého národa a povzbudit k dalšímu boji.

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

G. Verdi:

SICILSKÉ NEŠPORY

Opera o 5 dějstvích

Dirigent: František Vajnar
Sbormistr: Jiří R. Míša
Choreograf: Pavel Šmok

Režie: Ilja Hylas
Scéna: Vladimír Šrámek
Návrhy kostýmů: Bedřiška Ustohalová
Asistent režie: Mil. Nekvasil

Monfort	Čeněk Mlčák Vojtěch Zouhar
Arrigo	František Janda Jiří Zahradníček
Elena	Eva Bromová Eva Gebauerová Milada Šafránková
Procida	Karel Průša Richard Novák

Bethune	Radoslav Svozil
Vaudemont	Rudolf Jusa Richard Novák
Ninetta	Jitka Pavlová Dagmar Průšová
Danieli	Lubomír Procházka
Tebaldo	Oldřich Lindauer
Roberto	Rudolf Kasl Miloslav Nekvasil
Manfredo	Karel Kožušník

Světla: Jindřich Kacar s kolektivem
Stavby: Karel Olchava s kolektivem
Text sleduje: Marie Pečínková
Karel Raška

Kostýmy zhotovili: S. Čiháková,
A. Mecnarovský s kolektivem
Vlásenky: Mir. Štastný s kolektivem
Představení řídí: Jaroslav Deršák
Karel Štverák

Premiéra 27. ledna 1961 v Divadle Zdeňka Nejedlého

D. ŠOSTAKOVIČ O G. VERDIM

Společně s celým pokrokovým lidstvem oslavujeme výročí Giuseppe Verdiho jako výročí umělce, jehož tvorba je nerozlučně spjata s bojem jeho vlasti za svobodu, nezávislost a národní sjednocení

Verdi vstoupil ve čtyřicátých letech minulého století do hudebního života a již v padesátých letech dosáhl své umělecké zralosti. V dějinách Itálie jsou čtyřicátá a padesátá léta čas bohatý na události, je to období největšího rozmachu národního osvobozenického hnutí. V té době se probudilo a upevnilo národní sebevědomí Itálie, která byla rozštěpena v malé státy a úpěla pod rakouským jhem. Revoluční hnutí, organizované tajným spolkem Carbonari je krutě potlačeno, přesto se však dále rozvíjí a bojuje za sjednocení země.

V řadách nejlepších italských pokrokových umělců, kteří bojují o národní nezávislost a kulturu, stojí též Verdi. Verdi bojuje, jeho umění je

potřebné k boji právě tak jako zbraně. — Verdi, pravý syn svého národa vkládá do svého díla myšlenky a city, které burcují jeho krajany. Pathos boje, plamenná láska k otčině, výzvy k svržení moci utlačovatelů zaznívají v jeho operách s dosud netušenou silou. V „Sicilských nešporách“ a „Lombardech“ vycitují Italové výzvu k boji za osvobození vlasti. V operách „Mackbeth“, „Atilla“ zní současníkům téma porobených a podmanitelů jako plamenný protest proti ujařmení italského národa. Verdiho sbory byly zpívány v celé zemi, staly se vlasteneckými písněmi, s kterými táhly Garibaldiho čety do boje za osvobození vlasti. Během představení Verdiho oper vznikaly často spontánní politické demonstrace. V předvečer vypuknutí revoluce 1848 se hrál v Benátkách „Mackbeth“. Jakmile tenor Palma, který hrál roli Macduffa, začal zpívat „...zrazená je vlast“ — připojilo se k němu celé publikum v mohutném chóru.

Nejenom jako umělec účastnil se Verdi národně osvobozenického hnutí. V době, kdy vypukla revoluce v r. 1848, žil v Paříži. Jakmile se však vznikla i v Miláně, spěchal Verdi do vlasti, aby se připojil k těm, kteří bojovali za osvobození Itálie.

Takový byl pravý Verdi: občan své země, umělec a věrný syn svého národa.

OBSAH OPERY

I. dějství. — Na náměstí v Palermu se veselí francouzští vojáci, hrubě urážejí Sicilíány i Elenu, kterou dokonce nutí ke zpěvu. Elena však rozrušena smrtí svého bratra, popraveného tyranským guvernérem Monfortem, místo zpěvu, který by vojáky rozveselil, povzbuzuje jím sicilský lid ke vzpouře. Podnítí i mladého Sicilíána Arriga, jenž divoce napadne Monforta. Tomu se odvážný mladík zalíbí, nepotrestá ho, avšak zakáže mu, aby se přiblížil Eleně. Arrigo neuposlechne a spěchá za dívkou.

II. dějství. — Z vyhnanství do vlasti se tajně vrací lékař Procida. Marně hledal pomoc proti Francouzům v cizině. Nezbývá nic jiného, než se dát do boje vlastními silami. Stává se vůdcem povstání proti Francouzům. Po domluvě s Elenou a Arrigem rozhodne roznítit vzpuru. Je třeba vyvolat hněv a odvahu ve zdeptaném lidu. Podaří se to v okamži-

ku, kdy při slavnostních oddavkách sicilských mladých párů se francouzští vojáci vrhnou na nevěsty a odvedou je.

Zatím se vyznal Arrigo Eleně ze své lásky. I ona jej miluje, ale zatím nemůže myslet jen na lásku; zasvětila svůj život pomstě za bratrovu smrt a boji proti utlačovatelům. Arrigo přísahá, že bude bojovat s ní a odmítá Monfortovo pozvání na dvorní ples. Je spoután a odvečen. Elena s Procidou se rozhodnou použít plesu jako příležitosti ke vzpouře.

III. dějství. Proměna. — Monfort prozradí Arrigovi, že je jeho otcem. Mladík je zděšen. Uvědomuje si, že jeho rod jej navždy oddělí od Eleny a boje za svobodu.

Proměna. — Na dvorní ples se tajně vloudí Procida s Elenou a oznámí Arrigovi, že Monfort bude dnes zabit. Nešťastný Arrigo podléhá citu a utíká otce varovat. Monfort odmítne se zachránit útekem. Když dojde k přepadení, Arrigo se neovládne a zadrží Eleninu ruku a otce zachrání. Oba spiklenčí — Arrigova milá i Procida jsou odsouzeni k smrti a považují mladíka za zrádce.

IV. dějství. — Arrigo hořce nese kruté obvinění. Prozradí Eleně své tajemství a je rozhodnut s ní zemřít. Monfort chce rozřešit konflikt osobním ústupkem — dá odsouzcům milost a dokonce navrhne, aby se ještě téhož dne při nešporách Elena stala Arrigovou ženou.

V. dějství. — V guvernérově zahradě se Elena připravuje k svatbě. Avšak na naléhání Procidovo, je znovu odhodlána připojit se ke vzbouřencům a přemlouvá Arriga k útěku. Je však už pozdě. Před bohoslužbami se vzbouřenci vrhnou na neozbrojené Francouze a pobijí je. Padne i Monfort a italský lid vítězí. — Sicílie je osvobozena.

Giuseppe Verdi: Sicilské nešpory. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě
v redakci prom. hist. Evy Sýkorové. Grafická úprava Bedřiška Ustohalová,
typografická spolupráce R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody,
n. p. Olomouc, závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14.
Cena 1,50 Kčs

T 11—11066

